

Pɔɔl tɔne alate ken ɔ be ɲmarase yelee Korintotena nɛ

¹ Tɔne kei lee man Pɔɔl ɲon me yɛɛ Yesu Kristo kpilale e lee Wurubuarɛ kegyaebii man nɛ, na de dɔɔ Timoti gyan. Dɛɛ ɲmarase ke dee yelee ɛmɛɛ Kristotena dikpii ken ɛ kyaa Korinto donɔɔ man, na Wurubuarɛ balan ban ɔ be baake te ɔ be desina wɔ see fa ɔ wose te be kyaa Akaya tɛɛle dɔɔ pou nɛ.

² De kya Wurubuarɛ na de Gbenɲyoo Yesu Kristo baa mo be bɛrɛɛ boele ɲon, na baa fa ɲon wosefɛren.

Pɔɔl kalese Wurubuarɛ yele

³ ɛ yela dɛɛ do Wurubuarɛ ɲon ɔ yɛɛ de Gbenɲyoo Yesu Kristo ɔ kya e nɛ nɔɔ. ɲon yɛna Wurubuarɛ ɲon ɔ ne wii balan waranase te ɔ ne yako do wɔ.

⁴ ɲon ne yakola do daa de kayeyɛɛ man, na ke yela daa mɔ ke tale mo keyakodo ken ɔ be yako do daa nɛ yako do de tebia ban bɛɛ yeyɛɛ nɛ.

⁵ De kɛɛ yeyɛɛ ɲgba mena ken Kristo mɔ ba yeyɛɛ nɛ, mena mɔ te Wurubuarɛ waa ta Kristo dɔɔ yako do daa ɲgba mena ken ɔ be yako do Kristo nɛ.

⁶ Nyi daa Kristo kpilala ne naa diyem na, ɛ nyeekeɛɛ na ɛ keyakodo dɔɔ te dɛɛ naa diyem. Mena ken dee nyiɲ keyakodo nɛ, ne yeli ɛmɛɛ mɔ ne nyiɲ keyakodo. Kei ne yeli ɛ ne tale nyiɲ

konɔɔ naa diyem ɲgba mena kenj daa mo ne naa nɛ.

⁷ Mena doo de loo gyakaa Wurubuaɛ doo nideli nyi waa yela ε ke tale senj kenkenj, nawolo nyi da gyeɲ nyi mena kenj ε ne naa diyem ɲgba mena kenj daa mo ne naa ɲaale nɛ, mena te ε ke nyiɲ keyakodo ɲgba mena kenj daa mo be nyiɲ keyakodo nɛ.

⁸ Me tebia, doo ne gyae ε ke kyaa ditɪntɛɛ man lee diyem kenj doo naa Esia tɛɛle man nɛ ya. Balan yela da wose kyaɲa daa nideli, kenj nyi da te gyakaa loo gba nyi dee nyiɲ nyeedonj ya.

⁹ De konɔɔse man na, yɛɛ daa ɲgba ba te yako daa nyi baa ko daa nɛ. Kei yela de ta mo da wose lo daa gbagba de donj doo ya, mona da moo da wose bo lo Wurubuaɛ ɲon ɔ ne gyuusuu balan lee yeɲ man nɛ doo.

¹⁰ ɲon lesena daa lee yeɲ nombia kenja man, te ɔ gyakaa ɔ na lese daa kaa lii gyeɲ. De loo gyakaa ɔ doo nyi waa lese daa debanj kamaɛɛ.

¹¹ Nawolo nyi ε ne fane fa daa doo. Dekɔɲ mena na, Wurubuaɛ bɛɛɛ kenj gyae ke kɔɲ de doo lee balan burum kefane doo nɛ, gyae ke yela balan burum ke fane fa Wurubuaɛ karanj.

Pɔɔl te kyɛɛkee wa agyueɲ lee kpene kenj ɔ ne gyae waa yɛɛ nɛ man

¹² Nombii dokolonj kenj doo te dɛɛ wola da wose nɛ yena nyiaa, de konɔɔ man nombia ne di daa adansɛɛ nyi, dɛɛ mo de konɔɔ pou yɛɛ nombia ɲan ayimɛɛ be doo ɲe man ya nɛ tɛɛle kei doo, te dee di anokoare ɲgba mena kenj Wurubuaɛ ne gyae nɛ. Tuturu na, lee daa na ɲon kekyaa man. Na tɛɛle kei doo nyansa te dɛɛ

mo yee nombia keŋa ya, mona Wurubuare beree keŋ ɔ ba mo boele daa ne te dee mo yee.

¹³ Nombia ŋan pou dee ŋmarase yeele ŋon ne, yee nombia ŋan emee gbagba e ke tale kala na e ke nyii ŋe man.

¹⁴ Ŋgba mena keŋ e be nyii de nombia ŋan man kyomii debaŋ kei ne, de loo gyakaa nyi e ke koŋ kaa nyii ŋe man nideli wee daale. Daa doo te e ke tale wola e wose, ŋgba mena keŋ lee emee mo doo, daa mo dee wola da wose wee keŋ de Gbenjyoo Yesu waa bese koŋ ne.

¹⁵ Me loo gyakaa nyi e ke nyii nombia keŋa man nideli, mena doo te nafa me yee ma agyuen nyi maa tanjbee koŋ e gyan, na e ke nyin di gyon bola bola.

¹⁶ Nawolo nyi me yee ma agyuen nyi mee gyu Masedonia teelee man na maa mo e gyan, te ma bese lee botoo mee koŋ na maa mo e gyan bela, na e ke nyin lo maŋ gbese na maa gyu Gyudia teelee man. Mona ta tekaa de ya.

¹⁷ Ma ke kyeekee ma agyuen kei na, ke yee biatee agyuen ke? Yaa mee yee me nombia baa ŋgba teelee kei doo balan ne? Yaa nawolo baa nyi me dana noose ala ala?

¹⁸ Mena keŋ Wurubuare yee anokoarete e keŋ ɔ bee lee ɔ nombii wole ya ne, mena mo yaa daa mo de nombia ŋan dee yako ne be yee noose ala ala ya.

¹⁹ Nawolo nyi Wurubuare bu Yesu Kristo ŋon daa na Silase na Timoti be kolosi ɔ nombia fa ŋon ne, ɔ te yee noose ala ala walaŋ e ya, keŋ waa "See" na waa bese "Bee" ya. Mona ŋon doo, ɔ see na ɔ te see.

²⁰ Lee Kristo dɔɔ te Wurubuare nombia ɲan ɔ be yako see ne pou kɔɲawɔ mena. Lee ɲon mo dɔɔ te de fane taɲ na, dɛɛ yako nyi “Amɛn” (Dɛɛ kɔɲ mena) mo lese Wurubuare yele.

²¹ Wurubuare gbagba ne yɛɛ la te daa na ɲon pou na sem kenken Kristo kelɛɛdi ken man. ɲon lesena daa te ɔ kpila daa nyi dee gyu ke yɛɛ ɔ kegyaebii.

²² ɲon moona ɔ nyinmaa gyakaa de dɔɔ, te ɔ moo ɔ felin ɲon do de konɔɔse man mo kyan nae, na ke di adansɛɛ nyi de yɛɛ ɔ wui, te dee nyin abɔɔ ɲan pou ɔ be desina see fa daa nɛ.

²³ Wurubuare yena ma adansɛɛ nyi ma te gyae nyi maa do ɲon kaale ya, mena dɔɔ te me kyɛɛkee ma agyueɲ nyi mɔɔ bese kɔɲ ɛmɛ Korintotena gyaɲ ya.

²⁴ Dɔɔ ne gyae dɛɛ ɲere ɲon nyi yaa lɛɛ Kristo nombia ɲan dɛɛ yako ɲon nɛ di ya. Nawolo nyi ɛ wulaa ɛ seɲɛɛ ɛ kelɛɛdi ken man kenken. Mɔna ken dɛɛ gyae nyi ke yɛɛ ɲon gyon dɔɔ te daa na ɲon ne yɛɛ tom bom nɛ.

2

¹ Mena dɔɔ ma te yɛɛ ma agyueɲ nyi, mɔɔ gyae maa bese kɔɲ ɛ gyaɲ na maa yela nombia ke takaa ɲon ya.

² Nawolo nyi akpaa me kɔɲ te me yeli nombia de takaa ɲon na, amɔte ne gyae la waa yela me sia kagye. Na ɛmɛ ban mɔɔ yeli nombia be takaa ɲon nɛ yee?

³ Ken dɔɔ te mɔɔ ɲmarase ɲon tɔne kenan yena nyiaa, mɔɔ ne gyae nyi me kɔɲ na kolo ke takaa ɛmɛ ban ɛ ke yela me sia kagye nɛ ya.

Nawolo nyi mee lee e popou di nideli nyi akpaa me sia da gye na, emee mo sia gyae ka gye.

⁴ Deban ken mee hmarase tone kei ne, na me too ne kyonjii man. Nombia atakaasa na siasaran te ma moowo hmarase non tone kenan. Na me hmarase non tone kenan bo na e wose ka yen non ya, mona mee gyae nyi e ka gyen mena ken mee gyae non ne nideli.

Nombiakumee kamo kyee

⁵ Wala non o be yee nombiikum te o be yeli nombia be takaa non ne, na man maagen te o yee ke tia ya, mona gbeye daale man na e popou yaa o yee ke tia. Kei te yee nyi mee wonje nombia nan man bo ya.

⁶ Mena ken e man balan burum be won o denjele ne, ken kaagen tekaboe.

⁷ Mena doo kaboena nyi yaa mo o nombiakumee kyee e na e kekolosi do e, na mena ya na gyae ke yela waa mutii yen.

⁸ Mena doo mee waase non nyiaa, e lese e kegyae ken wola e nideli.

⁹ Kpene ken doo te moo hmarase non tone ken yena nyiaa, mee gyae maa kee nyi e ka sen kenken kekesekek man, te e ne nyii me dei deban kamase?

¹⁰ Nyi akpaa e mo holo nombiakumee kyee e na, man mo maa mo kyee e. Mona nyi akpaa nombii daale doo ken kaboena nyi maa mo kyee e koran gba na, lee emee doo te maa mo kyee e lee Kristo yele man.

¹¹ Kei gyae ke yela na ɔbɔnsam be nyiŋ tale di de dɔɔ ya. Nawolo nyi da gyen wa adaose ŋan pou.

¹² Debaŋ ken mɔɔ gyu ka gyoo Torase donɔɔ man me kaa kolosi de Gbenjyoo Yesu Kristo nombia kpaakpaa ŋan ne, me naawɔ nyi de Gbenjyoo ta toro gbɛɛ fa maŋ nyi maa kolosi ɔ nombia ŋan botɔɔ.

¹³ Mɔna me wɔe te fɛɛ maŋ ya, nawolo nyi ma te naa me dɔɔ Tituse botɔɔ ya. Mena dɔɔ me kalaa Torasetena baŋ te me laŋa Masedonia tɛɛle man.

¹⁴ Mɔna mɛɛ do Wurubuare nɔɔ nawolo nyi Kristo te di ɔ kolala pou dɔɔ. Mena mɔ te lee Kristo dɔɔ, daa mɔ ne di de kolala baŋ dɔɔ debaŋ kamase. Kristo te tɛɛ de dɔɔ yela ɔ nombia ŋan man kagyen te yaasee gyu yenan kamase ŋgba kolo ofonje ne.

¹⁵ Nawolo nyi Wurubuare siaman na, daa Kristotena yɛɛ ŋgba kolo ofonje ne balan baŋ Wurubuare ne lɛɛ ba nyee na balan baŋ baa yen leki ne siaman.

¹⁶ Balan baŋ baa yen leki ne gyan na, ofonj kei yɛɛ ŋgba kolo wɔnje ken gyae kako wɔ ne. Mɔna balan baŋ Wurubuare ne lɛɛ ba nyee ne dɔɔ, ofonj kei yɛɛ ŋgba kpene ken ne fa wɔ nyeedon ne. Te amɔte kaboela na Kristo tom kei keyɛɛ?

¹⁷ Daa be doo ŋgba balan baŋ bɛɛ mo Wurubuare nombia ŋan di kebu ne ya. Mɔna daa dɔɔ Wurubuare siaman na, de yɛɛ balan baŋ ŋon Wurubuare ba lese te ɔ be kpila daa, te dɛɛ tɛɛ Kristo dɔɔ mo de konɔɔ pou yako ɔ

nombia ñan anokoare man ñe.

3

¹ Nombia da ayakon keña ñe, nawolo nyi da bese yaa ðee kelee da wose baa yaa? Yaa kaboena nyi ðee tela tone keñ gyae ka lese daa wola ñe kona ñon? Yaa ðee lee tone keñ gyae ka lese daa wola ñe lee e gyan, ñgba mena keñ baale ne yee ñe?

² Tekaboena nyi ðee yee mena ya, nawolo nyi emee gbagba yena tone keñ na lese de dinoo wola, keñ Kristo be ñmarase do de konooe man ñe. Mena doo emee yena tone keñ walan kamase waa kala na waa naa de dinoo.

³ Mena doo emee na wola la nyi, emee yena Kristo tone keñ be tee de doo kon ñe. Kei te yee tone keñ boo mo nyinmaa yakaa ñmarase ya. Mona Wurubuarẽ felin te ba moowo ñmarase ke. Ka te yee ñgba mena keñ gyanbatena ne ñmarase gyakaa boya pañsapañsa doo ñe ya, mona be ñmarase ña bo do deniwalan konoo man.

⁴ ðee yako mena nombia keña pou nawolo nyi, ðee lee Wurubuarẽ di lee Kristo yele man.

⁵ Daa gbagba de don man na, nafa da tekaboena tom kei keyee ya. Nawolo nyi daa gbagba bee tale yee kolo de baam doo ya. De don pou lee Wurubuarẽ gyan.

⁶ Non faa na daa don te de kaa bese Wurubuarẽ nookebakesee wole keñ somra. Nookebakesee wole kei don ta lee mmaraase ñan boo ñmarase see ñe man ya, mona don kenan lee Wurubuarẽ felin ñon gyan. Nawolo

nyi mmaraase ñan ðoo ñmarase see ne ne kɔna yeñ. Mɔna Wurubuare felin ñon ðoo, ñon ne fa nyeedon bo.

⁷ Mosesi mmaraase ñan ðoo, be ñmarase ña bo gyakaa boya patalapatala ðoo. Te deban ken Wurubuare ba mo mmaraase ñan fa ñon Mosesi ne, ñe kɔnae Wurubuare gyoorobiiri man te ke yela Mosesi siagbɛɛ ñalakeewɔ ken Iseraetena te tale keɛ ɔ siagbɛɛ ya. Mɔna mena kenalakee kenan ðoo, na ke nɔɔ na yem. Mena ðoo akpaa nyi Mosesi mmaraase ñan na mo yeñ kɔn ne, kɔnae na Wurubuare gyoorobiiri ken na,

⁸ kenan na Wurubuare felin ñon ɔ ne fa nyeedon ne, wui gyoorobiiri be gyae ka kela kei yee?

⁹ Nyi akpaa ɔsom ken ne bu balan fɔɔ ne dana gyoorobiiri mena na, kenan na ɔ som ken ne yele balan gbɛnen na tenee Wurubuare siaman ne, wui gyoorobiiri be gyae ka kela kenan yee?

¹⁰ Gyoorobiiri ken ke kyaa deban kei ne ðoo, te yeli gyoorobiiri ken nafɔ ke kyaa gyangba ken ne te ñaalaa.

¹¹ Akpaa nyi ken ka te kyaa kekpa ya ne kɔñawɔ na gyoorobiiri na, kenan na ken gyae ke kyaa kekpaakekpa ne wui gyoorobiiri gyae ka bo kela ke.

¹² Ken de dana mena loo kegyakaa kei ðoo, te dɛɛ tale gyɔ de konɔɔ kolosi.

¹³ Daa be doo ñgba Mosesi ñon ɔ ba mo kolo wu ɔ siagbɛɛ, na Iseraetena be nyin naa ɔ siagbɛɛ deban ken kenalakee ken nɔɔ na yem ne ya.

¹⁴ Ke yεε anokoare ke nyi, na ba agyuense ta toro ta na baa nyii Wurubuaε nombia ηan man ya. Te kaa lii na gyεη kei nε, akpaa bεε kala Wurubuaε nombia ηan doo nɔɔkebakeseε bene keη man nε, bɔɔ ne nyii ηe man ya. Na yεε yaa ηgba kolo sεε wuε ba agyuense dɔɔ nε. Nawolo nyi de Gbεηgyoo Kristo keλεεdi kaagen ne gyae la ke tale gyuuusu walaη agyuεη, na ɔ kala Wurubuaε nombia ηan na, waa tale nyii ηe man.

¹⁵ Kaa lii na gyεη kei koran nε, akpaa Iseraetena de kala Mosesi mmaraase ηan na, bɔɔ ne nyii ηe man ya. Yεε yaa ηgba kolo sεε wuε ba agyuense dɔɔ nε.

¹⁶ Mɔna akpaa nyi ηolo da mo ɔ wose fa de Gbεηgyoo Kristo na, waa gyuuusu kpene keη wuε walaη ηonan agyuεη dɔɔ nε, na waa nyii ɔ nombia ηan man.

¹⁷ Nawolo nyi de Gbεηgyoo Kristo na Wurubuaε felin ηon yεε dokolon. Te botɔɔ keη de Gbεηgyoo felin ηon kyaa na, walaη ne nyin ɔ wose lee mmaraase ηan tεε.

¹⁸ Te daa ban kolo be wuε de siagbεε ya nε, dεε lese de Gbεηgyoo gyoorobiiri keη wola. Wurubuaε felin ηon ne kyεεkee de dinɔɔ na ke yεε ηgba Kristo dinɔɔ nε, te debaη kamase mɔ na dee nyin ɔ gyoorobiiri keη kpu. Mena nombia keηa lee de Gbεηgyoo Kristo gyaη. Non mɔ yena Wurubuaε felin ηon.

4

Wurubuaε doη doo Kristotena man

¹ Lee mena keŋ Wurubuaɛ be wii de waraŋase, te ɔ ba mo tom kei do daa de nyinmaa man dɔɔ nɛ, dɔɔ ne yee ya.

² Mena dɔɔ te da lese da wose lee desɛŋ nombia man, te dɔɔ ne yɛɛ kolo mɔ weese ya. Dɔɔ na mo adao gbɛɛnɛŋ man mo kolo kyakale na Wurubuaɛ nombia ŋan ya. Mɔna dɛɛ lese Wurubuaɛ nombia ŋan ŋe yɛɛ anokoare nɛ man nideli, na walaŋ kamase kagyɛŋ nyi kpene keŋ dɛɛ yɛɛ nɛ, te yɛɛ dekara Wurubuaɛ siaman ya.

³ Te akpaa Kristo nombia kpaakpaa ŋan yɛɛ nombia aweesɛŋ ŋa na, kenan ŋa ŋe yɛɛ nombia aweesɛŋ ŋa bo fa balan ban baa yo nɛ baageŋ.

⁴ Mena balan kɛwɔ bɛɛ lɛɛ nombia kpaakpaa ŋan di ya, nawolo nyi ɔbonsam ŋon ɔ yɛɛ tɛɛle kei dɔɔ gyoo e nɛ, ta mo wɔ do ditɪŋtɛ man. Mena dɔɔ bɔɔ ne naa keŋmaŋee keŋ doo nombia kpaakpaa ŋan na lese ɔ gyoorobiiri wola nɛ ya. Te bɔɔ ne naa, na baa gyeŋ nyi Kristo yena Wurubuaɛ dinɔɔ gbagba ŋon ya.

⁵ Nombia ŋan dee kolosi fa ŋon nɛ, te yɛɛ daa gbagba da wose man nombia yaa dee kolosi fa ŋon ya. Mɔna Yesu Kristo nombia kpaakpaa ŋan yaa dee kolosi fa ŋon, nyi ŋon yena de Gbɛŋgyoo te ŋon mɔ dɔɔ te dɛɛ som ŋon.

⁶ Nawolo nyi Wurubuaɛ ŋon ɔ be yako nyi, “Keŋmaŋee dɛɛ lee ditɪŋtɛ man ŋmaŋee nɛ,” ŋon ke yela la te keŋmaŋee ŋmaŋeewɔ de konɔɔse man, na ke yela dɛɛ gyeŋ Wurubuaɛ gyoorobiiri keŋ doo Kristo man nɛ.

⁷ Mɔna daa ban Wurubuaɛ gyooro abɔɔ keŋa

doo de man nɛ, de yɛɛ ɲgba kpene keɲ bɔɔ mo tɛɛle ma ke nɛ. Na ka wola nyi doɲ dinaa keɲ doo de man nɛ, lee Wurubuaɛ gyaɲ. Ke ta lee daa gbagba gyaɲ ya.

⁸ Dɛɛ naa diyem lee gbɛɛ kamase man, mɔna da seɲɛɛ keɲkeɲ. Debaɲ ɲaale man na da agyueɲ bee doo debodokolon ya, mɔna da wose bee gbirisi daa ya.

⁹ Bɛɛ naase daa diyem, mɔna Wurubuaɛ bɛɛ lese ɔ sia yela daa ya. Bɛɛ gyɔ daa lo yeɲ yeɲ, mɔna dɔɔ na yem ya.

¹⁰ Wee na wee na dɛɛ naa diyem yeɲ yeɲ da wose man, ɲgba mena keɲ Yesu mɔ be naa nɛ. Na kawola nyi nyeedon keɲ Yesu dana nɛ, keɲ ke te daa mɔ dana.

¹¹ Daa baɲ de kyaa na de sia nɛ, wee na wee na lee Yesu dɔɔ bɛɛ lese daa fa yeɲ. Na ke yela walaɲ kamase kena nyi, Yesu nyeedon keɲ doo daa baɲ da wosenaane kei gyae ka yeɲ nɛ mɔ man.

¹² Lee mena dɔɔ daa ne gyaɲee na yeɲ nombia wee kamase, na ɛmɛɛ kenyin nyin nyeedon kekpa.

¹³ Wurubuaɛ nombia aɲmaraseɲ see yenaɲ daale ne yako nyiaa, “Me lɛɛ Wurubuaɛ nombia di dɔɔ, te me kolosi ɔ nombia.” Keleɛdi dokolon kenaɲ te daa mɔ lɛɛwɔ di, mena dɔɔ te dee kolosi ɔ nombia nɛ.

¹⁴ Da gyeɲ nyi Wurubuaɛ ɲon ɔ be gyuuusu de Gbenjyoo Yesu lee yeɲ man nɛ, waa ta Yesu dɔɔ gyuuusu daa na waa mo ɲon kpu na daa kaa seɲ ɲon Wurubuaɛ siaman.

¹⁵ ɛ deeli dɔɔ te nombia keɲa pou kɔɲawɔ

mena, na n̄gba mena keŋ Wurubuarɛ ba mo ɔ bɛrɛɛ boele balan burum te ɔ ne lɛɛ ba nyee nɛ, ke yela baa fane fa Wurubuarɛ karan̄ nideli na baa lese ɔ yelee.

¹⁶ Lee mena dɔɔ da wose bɛɛ yɔkɔse daa ya. Nawolo nyi keŋ na da wosenaane kɛɛ yɔkɔse kei koran̄ nɛ, de dinɔɔ wɔle keŋ dɔɔ kee nyin̄ don̄ wee kamase.

¹⁷ Diyem keŋ dɛɛ naa deban̄ kei nɛ, ka be gyae ke kyare ya na ka te lam. Ke gyae ke yela dee nyin̄ gyoorobiiri keŋ gyae ke kyaa kekpaakekpaa, keŋ ka dokoso be kyaa ya te ka kela diyem keŋ dɛɛ naa nɛ.

¹⁸ Mena dɔɔ, dɔɔ na mo de loo gyakaa abɔɔ n̄an dɛɛ naa na de sia fonɛɛ nɛ dɔɔ ya, mɔna dɛɛ mo de loo bo gyakaa abɔɔ n̄an dɔɔ ne naa na de sia ya nɛ dɔɔ. Nawolo nyi abɔɔ n̄an dɛɛ mo de sia naa n̄a nɛ, n̄e bɛɛ kyare ya na n̄a te lam. Mɔna abɔɔ n̄an dɔɔ na mo de sia naa n̄a ya nɛ, n̄e gyae ke doo kekpaakekpaa.

5

Da dekyae wɔle Wurubuarɛ gyan̄

¹ Da gyeŋ nyi tɛɛle kei dɔɔ de kyaa nɛ, dɔɔ gyae dɛɛ kyare ya na de ta yem. Mɔna akpaa da yem na, Wurubuarɛ waa fa daa wosenaane wɔle adido, keŋ ka te yɛɛ tɛɛle kei dɔɔ wosenaane ke ya. Wurubuarɛ gbagba yɛɛ na ke, te ke gyae ke kyaa kekpaakekpaa.

² Deban̄ kei na dɛɛ keketeɛ da wose man, nawolo nyi dɛɛ gyae nideli nyi Wurubuarɛ waa faa daa mena wosenaane wɔle kei.

³ Nyi akpaa Wurubuare da mo ke do daa na, doo gyae dɛɛ ta ditenɛteli ya.

⁴ Deban ken de sɛɛ de doo wosenaane kei man nɛ, dɛɛ yeyɛɛ ngba kasolo daale na nɛre na daa nɛ. Na dɛɛ yako baa nyi yen yaa dɛɛ gyae debokeiman ya. Mɔna nafa da kegyaebii yena nyi Wurubuare waa mo wosenaane wole ken kyaa adido nɛ do daa. Na wosenaane wole ken kaa kyaa wosenaane bene ken na yem nɛ nawoo man.

⁵ Wurubuare gbagba desina na daa fa mena kekyɛɛkee kenan, te o moo o felin non do de man. Non te o moowo see ateta, mo kyan aboo nan pou waa kaa yɛɛ fa daa nɛ nae.

⁶ Mena doo deban kamase na da wose bɛɛ yokoɔse daa ya. Da gyen nyi deban ken de sɛɛ de kyaa wosenaane kei man kebo nɛ, de ta gyoo ta botoo ken de Gbenjyoo Yesu kyaa nɛ ya.

⁷ Da ke kyaa tɛɛle kei doo nɛ, nombia nan doo lɛɛ di nɛ nan te de silana. Na aboo nan dɛɛ naa na de sia nɛ, te de silana ya.

⁸ Lee mena doo de dana lookegyakaa nideli. Nafa da kegyaebii yena nyi, dɛɛ lee wosenaane kei man na de kaa kyaa de Gbenjyoo Yesu gyan.

⁹ Mena doo nyi de kyaa tɛɛle kei doo bo o, yaa da yɛnae o, kpene ken doo dɛɛ yase de sia yena nyi, dɛɛ yɛɛ kpene ken gyae ka gyoo de Gbenjyoo Yesu sia.

¹⁰ Nawolo nyi kaboena nyi walan kamase waa kon kaa sen Kristo siaman na waa di o nombia, na waa to walan kamase kom ngba mena ken otenate be yɛɛ o tom tɛɛle kei doo nɛ. Dukum

dana ka kom keto, te debam mo dana ka kom keto.

Yesu doo te daa na Wurubuarɛ dana doore

¹¹ Da gyeŋ Wurubuarɛ keyee kedoobii man doo, te dɛɛ do balan kakyeŋ Wurubuarɛ osom man. Wurubuarɛ gyeŋ de dinoo, te dɛɛ leedi nyi emɛɛ mo ɛ gyeŋ de dinoo lee ɛ konooɔɔe man.

¹² Te yeɛ nyi da bese yaa dɛɛ kelee da wose bo fa non ya. Mona dɛɛ tooɔe non nombia ŋan gyae ke yela ɛ ke tale gyina ɛ wose adido lee daa doo ne bo. Dekoŋ mena na, ɛ ke tale nyiŋ nombii yako balan baŋ bee gyina ba wose adido lee aboo ŋan beɛ mo be sia naa ŋa ne doo, kela ŋan ne doo deniwalan konoo man ne.

¹³ Akpaa nombia keŋa doo te ɛ yako nyi da nyeeya ne wolee na, ne wolee fa Wurubuarɛ. Te akpaa da nyeeya doo mo na, kenan na emɛɛ doo te da nyeeya doo.

¹⁴ Kristo kegyae keŋ te di da nyee, nawolo nyi da gyeŋ nyi non lee na balan pou yeŋ yeŋ. Mena doo yeɛ yaa ŋgba balan pou yeŋa la ne.

¹⁵ Kristo yeŋa la fa balan pou, na ke yela baŋ be kyaa na be sia ne be nyiŋ kyaa fa ba wose ya. Mona baa kyaa fa Yesu Kristo non o ba yem fa wo, te Wurubuarɛ be gyusu e ne.

¹⁶ Mena doo lee nenɛɛ ne gyu na, doo ne keɛ balan ŋgba mena keŋ teelee kei doo balan ne keɛ wo ne ya. Gyangba keŋ na, nafa de keɛ Kristo mo mena. Mona nenɛɛ doo, doo na tekaa keɛ e mena bela ya.

¹⁷ Lee mena doo akpaa nyi nolo de lee Kristo di na, o ta bese walan wole. O dinoo bene keŋ te lam, te nenɛɛ o te nyiŋ dinoo wole.

18 Nombia keŋa pou lee Wurubuaɛ gyaŋ. Non tɛɛ la Yesu Kristo dɔɔ desina daa na non Wurubuaɛ nsana, te ɔ faa daa tom nyi dɛɛ yako ɔ nombia keŋa, na dɛɛ mo desina non na balan nsana.

19 Nombii keŋ dɛɛ yako non yɛna nyiaa, Wurubuaɛ tɛɛ la Kristo dɔɔ desina non na balan pou nsana, te ɔ moo be nombiakumɛ pou kyɛɛ wɔ. Te ɔ moo non na balan nsana kedesina tom kei do daa de nyinmaa man.

20 Mena dɔɔ daa yɛna Kristo kpilala ban da seŋɛɛ ɔ nawɔɔ man, keŋ Wurubuaɛ ne tɛɛ de dɔɔ kolosi sola non. Da seŋɛɛ Kristo nawɔɔ man dɛɛ sola non nyi, ɛ yela emɛɛ na Wurubuaɛ nsana keyɛɛ gyon.

21 Kristo te yɛɛ nombiikum kamase ya. Mɔna Wurubuaɛ yela ɔ kaa moo de nombiakumɛ pou seele. Te ɔ yɛŋawɔ ŋgba nombiakumɛyɛɛre nɛ, na ke yela de nombia ka teneɛ Wurubuaɛ siaman lee non Kristo dɔɔ.

6

1 De yɛɛ balan ban daa na Wurubuaɛ ne yɛɛ na tom. Lee mena dɔɔ dɛɛ waase non bo nyiaa, ɛ na yeli Wurubuaɛ bɛɛɛ keŋ ɔ ba mo boele non nɛ ke yɛɛ yakaa ya.

2 Nawolo nyi Wurubuaɛ nombia anmarasen see yakowɔ yɛnaŋ daale nyiaa,
 “Wurubuaɛ kpa deban keŋ kaboena nyi maa
     wii non nɛ,
     me nyii ɛ ke fane.
 Deban keŋ mɔ kaboena nyi maa lɛɛ ɛ nyee nɛ,
     me lɛɛ non.”

Te man Pɔɔl ne yako ɲon baa ε ke nyii nyiaa, nɛnɛɛ yɛna deban keɲ kaboena nyi Wurubuare waa wii ɲon. Gyɛɲ wee kei yɛna nyeekeleɛwee keɲ.

Diyem keɲ Pɔɔl be naa

³ De bɛɛ gyae nyi ɲolo ke wɔlɛɛ da yele lee tom keɲ dɛɛ yɛɛ nɛ man ya. Mena dɔɔ dɛɛ yɛɛ kakyeɲ nyi dɔɔ yɛɛ kolo, na ɲolo kenyeɲ gbeɛ mo ayimɛɛ wuu daa ya.

⁴ Lee mena dɔɔ de nombia ayɛɛsa pou man na, dɛɛ lese wola ɲon nyi de yɛɛ Wurubuare tewulɛɛwɔ. Nawolo nyi de nyiɲa konɔɔ seɲ keɲkeɲ de kayeyɛɛ, na deban keɲ da wose be kyaɲ daa nɛ, na de kaale burum man.

⁵ Be tuku daa nideli wɔɲee daa balan man, te be kyaɲa daa tɔ deni. De kyaɲa da wose yɛɛ tom nideli keɲ nyi dɔɔ ne nyiɲ dosoroɲ gba dee doo ya, te de tɛɛwɔ mɔ na tanam.

⁶ Dɛɛ lese wola nyi de yɛɛ Wurubuare tewulɛɛwɔ, mo lee da kekyaabii keɲ ayimɛɛ be doo ke man ya nɛ man. Da gyɛɲ Wurubuare nombia ɲan, te dee nyiɲ konɔɔ te dɛɛ yɛɛ deeli. Wurubuare felɲ ɲon doo de man, te dɛɛ gyae balan anokoare man.

⁷ Nombii na anokoare te dee kolosi, te dɛɛ yɛɛ kpene kamase mɔ bo lee Wurubuare don man. De nombia ɲan tenɛɛ Wurubuare siaman nɛ, te de dana demena na dunoluɲ ɲgba yoo abɔɔ nɛ. ɲan te dɛɛ mo yoo lɛɛ da wose.

⁸ Baale na lese da yele, te baale mɔ na do daa desɛɲ. Baale na tee daa, mɔna baale mɔ ne

kɛɛɛ daa. Baale ne kɛɛ daa nyi de yɛɛ akɛɛɛtenawɔ, mɔna de nombia doo na ke gbɛɛ.

⁹ Baale gyaŋ na, da te yɛɛ balanwɔ ya, mɔna da ye le ta lee nideli. Kayeyɛɛ doo akpaa n naa daa na n kpa dɛɛ yem baa, mɔna de dana nyeedoŋ. Bɛɛ naase daa diyem nideli, mɔna de bɛɛ yem ya.

¹⁰ De doŋ waraŋase man, mɔna Kristo doo dee di gyoŋ debaŋ kamase. De doŋ na diyem, mɔna dee yeli balan burum ne nyiŋ aboo kpaakpaa lee Wurubuare gyaŋ. De doŋ ŋgba balan baŋ boo dana kolo ya nɛ, mɔna Kristo doo kolo na kolo bee hia daa ya.

¹¹ Me tebia Korintotena, da te kolosi nombii na anokoare keŋ fa ŋon, keŋ de ta mo kolo weese ŋon ya. Te dɛɛ gyae ŋon nideli lee de konoo man.

¹² De bɛɛ wɔŋ da wose lee ε man ya, mɔna ɛmɛɛ ne wɔŋ ε wose lee de man.

¹³ Mee kolosi baa fa ŋon ŋgba mena keŋ maa kolosi fa me bia nɛ. Mena doo ε na wɔŋ ε wose lee de man na daa mo ke wɔŋ da wose lee ε man ya.

Ɛmɛɛ na balan baŋ ba te yɛɛ Kristotenawɔ ya nɛ, na yɛɛ noodokolon ya

¹⁴ Ɛmɛɛ na balan baŋ ba te yɛɛ Kristotenawɔ ya nɛ na yɛɛ noodokolon ya. Ɛmɛɛ gbagba ε kɛɛ nyi, walaŋ ŋon o nombia tenɛɛ Wurubuare siaman na walaŋkum baa tale yɛɛ noodokolon? Yaa ditiŋtɛɛ na keŋmanjɛɛ gyae ke tale kyaa bom?

15 Lonɔtoro wonɔti doola Kristo na obɔnsam nsana? Yaa Kristo walaɲ na walaɲ ɲon ɔ te yɛɛ Kristo walaɲ e ya nɛ baa tale yɛɛ nɔɔdokolonɲ.

16 Lonɔtoro wonɔti doola Wurubuare ɔsom deni na bane nsana? Daa yena Wurubuare ɲon ɔ kyaa kekpaakekpaa nɛ ɔsom deni keɲ. Wurubuare gbagba yakowɔ ɔ nombia anmarasenɲ see ɲan man nyiaa, “Maa kyaa be man, na maa kpu na wɔ, na maa yɛɛ be Wurubuare, na banɲ mɔ ke yɛɛ me balaɲ.

17 Ɛ lese ɛ wose lee be man, na ɛ ke tira ɛ wose na wɔ. Ɛ na tina kpene keɲ ka wose dana ayimɛɛ nɛ ya. Ɛ yɛɛ mena na, maa lɛɛ ɲon do.

18 Maa yɛɛ ɛ kya, na emɛɛ mɔ ke yɛɛ me bia. Nnɛ yaa de Gbenɲyoo Wurubuare donɲe ɲon ne yako.”

7

1 Me gyoona kpaakpaa, Wurubuare te wulaa yako see nyi waa yɛɛ mena abɔɔ keɲa pou fa daa. Mena dɔɔ ɛ yela dɛɛ lese ayimɛɛ kamase ɲan ne wɔlɛɛ da wosenaane na da woo nɛ leki. Ɛ yela Wurubuare keyee ke doo de man, na dee desina da wose nideli see fa e, na dɛɛ mo obuo fa e lee da kekyaabii man.

Pɔɔl sia kagye

2 Ɛ booli ɛ wose na daa, na ɛ ka mo ɛ konɔɔ pou fa daa. Da te yɛɛ ɲolo nombiikum daale ya. Da te wɔlɛɛ ɲolo nyee ya, te de ta ɲere ɲolo mɔ do ya.

³ Mɔɔ ne yako mena nombia kenja na maa mo bu ñon fɔɔ ya. Me wulaa yako ñon kaa lan nyiaa, dɛɛ gyae ε nombia nideli lee de konɔɔ man. Mena dɔɔ nyi nyeedon man o, yen man o, daa na ñon yaa.

⁴ Mɛɛ lɛɛ ñon di nideli te lee emɛɛ dɔɔ mee gyina ma wose adido tɛɛle kei dɔɔ. Kenja na da diyem kenja dɛɛ naa kei koran nɛ, mena dinɔɔ kei na do man kakyen nideli te gyon kenja doo me man mɔ nɛ be tan oto ya.

⁵ Deban kenja dɔɔ kon Masedonia tɛɛle man nɛ, de te nyin da wose gba koran dɛɛ kyaa fɛɛfo ya. Balan naase daa diyem lee gbɛɛ kamase man. Baale korowɔ sen tia daa, yela gyakolon gyoo daa.

⁶ Mɔna Wurubuarɛ ñon o ne yako do balan ban dekokɔrɔkɔɔ be kyan wɔ nɛ, ñon tɛɛ la Tituse ñon o ba lee ε gyan nɛ dɔɔ kon kaa yako do daa mɔ.

⁷ Na Tituse kekɔn kaagen kenja doo na daa kakyen ya, mɔna kakyen kenja ε ba do e nɛ mɔ kpuɛ. Nawolo nyi o yako daa mena kenja me nombia ne gyɔ ñon loo, na mena kenja ε ne wii man, na mena kenja ε be desina ε wose nyi ε ke yoo sen me wɔle nɛ. Mena dɔɔ te yeli me sia ta gye nideli.

⁸ Me nyiiwɔ nyi tone kenja mɔɔ ñmarase yelee ñon nɛ te fɛɛ ε wɔɛ ya. Mɔna te takaa man ñgba mɔɔ ñmarase ke nɛ ya. Me naawɔ nyi tone kenan man nombia takaa ñon berɛ, mena dɔɔ takaa man mɔ. Mɔna ma gyen nyi ka be gyae ke takaa ñon kekpaakekpaa ya.

⁹ Lee mena dɔɔ nɛnɛɛ dana maŋ gyɔŋ. Te yɛɛ nyi keŋ tɔne keŋ man nombia be takaa ŋon dɔɔ ya, mɔna keŋ ka be yelee ɛ be kyɛɛkee lee ɛ gbɛɛnɛŋ kumɛɛ man dɔɔ. Nawolo nyi ka ke takaa ŋon keŋ yɛɛ Wurubuarɛ kegyaebii man ke. Mena dɔɔ da gyeŋ nyi da te yɛɛ ŋon kolo kum ya.

¹⁰ Kolo de takaa ŋolo lee Wurubuarɛ kegyaebii man na, ne yelee ɔ ne kyɛɛkee lee ɔ gbɛɛnɛŋ kumɛɛ man na ɔ kaa nyiŋ nyeekelee. Ke bɛɛ takaa ɔtenate wɔle wɔle bela ya. Mɔna nyi kolo de takaa ŋolo keŋ ka te yɛɛ Wurubuarɛ kegyaebii man ke ya na, kɛɛ mo ɔtenate gyu yeŋ man.

¹¹ Ketakaa keŋ be yɛɛ Wurubuarɛ kegyaebii maŋ dɔɔ, ɛ kɛɛ nombia kpaakpaa ŋan ba lee ke man kɔŋ. Te yeli ɛ te yase ɛ sia ɛ kaa lese wola walaŋ kamase nyi, ɛ ba gyeŋ kolo lee nombiikum keŋ man ya. ɛ gyeŋa baŋ nideli lee nombii kenan dɔɔ, te gyakolonŋ mɔ gyoo ŋon. Te yeli ɛ ne gyae me nombia, te ɛ loo yakaa nyi ɛ kena maŋ. Te yeli ɛ te yase ɛ sia ɛ ke desina nombia ŋenanŋ man, na ɛ ke wɔŋ dukumyɛɛre ŋon dejele. Lee gbɛɛ kamase man na, ɛ ta lese wola nyi ɛ ba gyeŋ kolo lee nombiikum kei man ya.

¹² Mena tone keŋ mɔɔ ŋmarase yelee ŋon nɛ, na walaŋ ŋon ɔ be yɛɛ dukum, yaa ŋon bɔɔ yɛɛ dukum tia e nɛ baagenŋ dɔɔ te me ŋmarase ke ya. Mɔna me ŋmarase ke bo na Wurubuarɛ ke yela ɛ ka gyeŋ lee emɛɛ gbagba ɛ konɔɔ man nyi, de nombia yɛɛ ɛ nombia ŋa Wurubuarɛ siaman.

¹³ Mena abɔɔ kenɔ pou na do daa kakyeɲ.

Kei wɔle na, deɓaɲ kenɔ dɔɔ naa nyi Tituse sia ta gye lee mena kenɔ ε popou be kyɔ e, te wa agyueɲ be yeε e dokolonɔ ne, yeε daa mɔ gyonɔ nideli.

¹⁴ Me kelee non fa Tituse, te ε te yeli desɔɲ ke kyaɲ maɲ ya. Mena kenɔ kpene kamase kenɔ dɔɔ yako non yeε ampaɲ ne, mena mɔ te da ke kelee non fa Tituse kenɔ te kaa yeε ampaɲ.

¹⁵ Akpaa ɔ keε mena kenɔ ε be bu e, na mena kenɔ ε ba mo obuɔ lee e ne, ne yeli ɔ ne gyae non nideli kpu.

¹⁶ Dana maɲ gyonɔ nideli, nawolo nyi ma gyenɔ nyi maa tale mo ma wose lo ε dɔɔ nideli.

8

Wɔe keyεε

¹ De teɓia, dεε gyae ε ka gyenɔ Wurubuare beεε kenɔ ɔ ba mo boele Kristotena baɲ be kyaa Masedonia tεεle dɔɔ ne.

² Be naa diyem nideli. Mɔna gyonɔ dinaa kenɔ doo be man dɔɔ ne, kenɔ na ba diyem koraɲ na beε yeε wɔe nideli lee balanɔ abɔɔ kefa man.

³ Mee di adanseε lee ba wose man nyiaa, be faawɔ lee baɲ gbagba be konɔɔ man ba ketalebii man kenɔ nono ta nɛre wɔ ya. Maa tale yako nyi, be faawɔ kela be donɔ ɔto gba.

⁴ Kenɔ na ba diyem koraɲ na, ba sola daa nideli nyi dεε fa wɔ gbεε na baa kyɔ Kristotena baɲ be kyaa Gyudia tεεle man ne.

⁵ Be yeε kpene kenɔ da te gyakaa loo gba nyi baa yeε ya ne. Be tanɲgbεewɔ mo ba wose fa de

Gbenjyoo Yesu, kenanj wole na te ba moo ba wose fa daa mo Wurubuare kegyaebii man.

⁶ Mena doo da sola Tituse nyi, mena kenj o be tanj fi koba kelee asese o na mo kyoo ayematena ne, waa yee kakyen na waa kyoo non na e ke yee ke kelii oto.

⁷ Ma gyen nyi e ne tale yee kpene kamase nideli, lee e kelledi na e kekolosi na e nombia kagyen, na e kakyen kado, na e balan kegyae pou man. Mena doo e yee kakyen na e ke yee e koba kefa tom kenj mo nideli.

⁸ Te yee nyi mee nere non bo ya. Mona mee gyae maa mo Masedoniatena kakyen kenj bee yee lee balan aboo kefa man ne, mo maa na non na maa naa mena kenj emee mo e balan kegyae doo.

⁹ E gyen mena kenj de Gbenjyoo Yesu Kristo beree kenj doo. E gyen nyi o yee gyoorobu e, mona lee emee doo te o kaa bese diyemte, na o diyem kenj ke yela emee ka bese gyoorobia.

¹⁰ Nombia non me dana maa kolosi fa non lee nombia kenja man yena nyiaa, kaboena nyi yaa toole kpene kenj e be ban nae e ne yee lee dewii kenj ne. Dewii na emee kyanja na gbese kenj e ne gyae nyi e ke fa aboo, te emee mo tanjgbese la fa aboo nonan.

¹¹ Mena doo tom kenj e be fiasese e ne yee ne, e gyen yee ke kelii oto. Kegyae kenj e ne gyae nyi e ke fa ne, e mo mena kegyae kenanj fa kelii oto lee e ketalebii man.

¹² Nyi akpaa nolo ne gyae nyi waa fa kolo lee o konoo man na, kpene kenj o dana te o na lese fa lee o konoo man ne, kenj na gyoo na

Wurubuare sia. Na kpene kenj ɔ be dana waa fa ne ya.

¹³ Na da kegyaebii yena nyi baale wose dɛɛ fɛɛ wɔ, na emɛɛ wose kekyaŋ ŋon ya. Mɔna kpene kenj dɛɛ gyae yena nyi, ε popou wose dɛɛ fɛɛ ŋon kyɛɛkyɛɛ.

¹⁴ Debanj kei dɔɔ emɛɛ dana, mena dɔɔ kaboena nyi yaa kyɔ banj ba wose be kyaŋ wɔ ne. Na wee daale emɛɛ mɔ wose de kyaŋ ŋon na, banj mɔ ke nyinj kyɔ ŋon. Dekɔŋ mena na, ε popou wose gyae ke fɛɛ ŋon kyɛɛkyɛɛ.

¹⁵ Wurubuare nombia aŋmarasenj see yakowɔ lee weenɛɛ ŋan Wurubuare be fa Iseraetena lee adido ne wose man nyiaa, “Walanj ŋon ɔ be yilaa ŋa burum na, ɔ nɔɔnɔɔle te ɔ nyinjawɔ. Te ŋon mɔ ɔ be yilaa kyomii ne, ŋon mɔ nyinja ɔ nɔɔnɔɔle bo.”

Pɔɔl kekpila Tituse Korinto donɔɔ man

¹⁶ Mɛɛ fa Wurubuare karanj ŋgba mena kenj ɔ be yeli Tituse ne gyae ε nombia, ŋgba mena kenj manj mɔ ne gyae ε nombia ne.

¹⁷ Na kenj dɔɔ waase Tituse dɔɔ te ɔ sɛɛwɔ nyi waa kɔŋ ε gyaŋ ya. Mɔna ε nombia wulaa gyɔɔ e loo, te ɔ wulaa yɛɛ wa agyuenj nyi waa kɔŋ ε gyaŋ.

¹⁸ Dee kpila de gyoo Kristobaale ŋolo nyi waa kpu na Tituse na baa kɔŋ ε gyaŋ. De gyoo ŋonanj keɛ tɛɛ kolosi Kristo nombia kpaakpaa ŋan dɔɔ, te yeli ɔ te nyinj yele Kristotena pou man.

¹⁹ Agyakanj yena nyi, Kristotena banj pou lese na e nyi waa kpu na daa na dɛɛ ta lɛɛ kɔbase ŋan dɛɛ lɛɛ ne. Mena tom kei de dɔŋɛɛ dɛɛ yɛɛ

nε, na lese Wurubuaε yele te kεε lese de kakyen ken daa mɔ na doo na dεε mo kyɔ ɲon nε wola.

²⁰ Dεε kεε da wose dɔɔ nideli ken nyi, ɲolo be nyiɲ nombiikum daale kolosi lee da wose man, lee mena ken dεε mo tela mena kɔbase ɲan ε ne faa nε ya.

²¹ Nawolo nyi da kegyaebii yena nyi, dεε yεε kpene kamase ke gbεε dɔɔ. Na dεε yεε ke bo nyi ka gyoo Wurubuaε waagenj sia ya, mɔna ka gyoo denibalanj mɔ sia.

²² Dee kpila de gyoo Kristobaale ɲolo ɲon daa na e ne yεε tom nε, nyi waa kpu na wɔ na baa kɔɲ ε gyanj. De ta gyoo ɔ man naa nyi, gbεε kamase man na ɔ dana kakyenj. ɔ sia te yεε nyi waa kɔɲ ε gyanj na ɔ kaa kyɔ ɲon, nawolo nyi ɔ te lεε ɲon di nideli.

²³ Tewulεε kewɔ man na, Tituse yena walanj ɲon daa na e ne yεε tom dokolonj som ɲon. Tewulεε akanj banj dɔɔ, Kristotena banj lese na wɔ nyi be kaa senj be nawɔɔ man, na baa lese Kristo yele.

²⁴ Mena dɔɔ ε lese ε balanj kegyae ken wola wɔ, na ke yela baa gyenj kpene kenj dɔɔ dee gyina da wose adido lee ε dɔɔ nε, na Kristotena banj man balanj pou ke nyiɲ naa.

9

¹ Lee toto ken ε na doo nyi baa mo kyɔ ε tebia Kristotena nε dɔɔ, nafɔ tekaboena nyi maa ɲmarase ɲon kolo lee ka wose man bela ya.

² Nawolo nyi ma gyenj mena kenj ε ne yεε kakyenj nyi ε ke kyɔ ε tebia lee ε konɔɔ man.

Mena dɔɔ ne yeli mɛɛ kɛlɛɛ ɲon fa Masedoniatena. Mɛɛ yako wɔ nyi leenanɲ dewii te emɛɛ ban ɛ kyaa Akaya tɛɛle man nɛ, desina ɛ wose fa mena toto kei kado. Kakyenɲ ken ɛ dana ɛ na do mena toto kei nɛ ta do balan burum mɔ kakyenɲ.

³ Mee kpila tewulɛɛ kɛwɔ ɛ gyan na de kɛɛ kɛlɛɛ ɲon ken nɛ be yɛɛ yakaa ya. Nawolo nyi debanɲ kamase na, mɛɛ kɛlɛɛ ɲon fa Kristotena ban be kyaa Masedonia nɛ nyi emɛɛ dɔɔ ɛ tan desina ɛ wose see.

⁴ Akpaa nyi ɛ te desina ɛ wose ya te Masedoniatena baale de sila manɲ kɔn na, baa kaa naa nyi me kɛɛ kɛlɛɛ ɲon ken nɛ yɛɛ yakaa. Dekɔn mena nɛ na daa daagenɲ ne gyae la dee di desɛn ya, mɔna emɛɛ mɔ ɛ sia gyae ka yenɲ.

⁵ Mena dɔɔ me kɛɛ ke nyi, kaboena nyi maa kpila tewulɛɛ kɛwɔ na baa kyanɲ gbɛɛ kɔn ɛ gyan na ɛ ke nyinɲ yilaa abɔɔ ɲan ɛ be yako see nyi ɛ ke fa nɛ see. Kenanɲ na akpaa me kɔn na be gyae ke yɛɛ nyi mɛɛ ɲere ɲon bo ya, mɔna emɛɛ gbagba faa la lee ɛ konɔɔ man.

⁶ ɛ tɔɔse nyiaa, nyi akpaa ɲolo te sɛɛ ɲmatee abɔɔ bia ka bo ya na, mena mɔ te ɔ be gyae waa kara ka bo ya. Mɔna akpaa ɲolo de ɲmatee abɔɔ bia burum na, mena mɔ te waa kara burum.

⁷ Mena kenɲ walanɲ kamase be yako see nyi waa fa lee ɔ konɔɔ man nɛ, waa fa mena. Te yɛɛ nyi bɛɛ ɲere e bo ya. Nawolo nyi walanɲ ɲon ɔ ne booli ɔ sia fa kolo lee ɔ konɔɔ man na, ɲon te Wurubuare ne gyae.

⁸ Wurubuare waa tale mo ɔ bɛɛɛ kenɲ boele

ηον, na waa yela ε ke nyin kpene kamase ken ε ne gyae deban kamase. Waa yela ε ke nyin gbaa, na ε ka mo ηaale yee deeli.

⁹ Wurubuaε nombia anmarasen see yakowo yenan daale nyiaa,

“Wurubuaε te gyusu ɔ nyinmaa ɔ ne fa ayematena aboo.

ɔ bereε ken ɔ dana ne be gyae ke tan ya.”

¹⁰ Wurubuaε ne faa na woofarale aboo duulun, te ηon ke ne faa na daa weenεε. Mena doo waa fa ηon aboo ηan ε ne gyae ne pou na waa yela ηe ke wuku. Na ε kenyin yee woe nideli fa ayematena.

¹¹ Wurubuaε waa yela ε ke nyin ε wose nideli kpene kamase man, na ε ke tale yee woe deban kamase. Te mena ken ε ne tee de doo fa balan aboo ne, gyae ke yela balan ke fa Wurubuaε karan.

¹² Nawolo nyi mena woe ya aneyεεη kei ne, te yeli Kristotena burum te nyin kpene ken bee gyae, te bee lese Wurubuaε yele nideli.

¹³ ε ta lese ε dinoo wola lee ε deeli keyee ken man. ε deeli keyee ken gyae kawola nyi na Kristo nombia kpaakpaa ηan ηaagen te ε lee wo di ya, mona balan baa naa nyi ε ne di Wurubuaε nombia ηan doo. Lee mena doo balan baa lese Wurubuaε yele.

¹⁴ Baa fane fa ηon nideli lee be konoo man. Nawolo nyi bee naa Wurubuaε bereε dinaa ken doo ε man ne.

¹⁵ ε yela dee do Wurubuaε noo, nawolo nyi ɔ bereε ken ɔ ba mo boele denibalan ne ka dokoso be kyaa ya.

10

Pɔɔl kawola nyi ɔ yee Kristo kpilale e ampan

¹ Man Pɔɔl gbagba ne waase na non nombii kei dɔɔ. E man baale ne yako nyi akpaa me kyaa e gyan na mɔɔ dana nɔɔdon ya. Mɔna akpaa ma lee e gyan na, me nɔɔdon kela kpene kamase. Mee mo de Gbengyoo Kristo konɔɔ kenyin na ɔ wose keyɔkɔse mee sola non nyiaa,

² akpaa me kɔn e gyan na e na yeli maa mo sibiyyam kolosi na non, ngba mena ken maa kolosi na ban bee yako nyi dee yee da abɔɔ bo ngba teelee kei dɔɔ balan ne ya.

³ Doo nyi de yee denibalanwɔ, mɔna na teelee kei dɔɔ balan adao gbenehen te dee mo yoo ya.

⁴ De yoo abɔɔ nan dee mo yoo ne, te yee teelee kei dɔɔ yoo abɔɔ ya. Mɔna ne yee yoo abɔɔ nan ne don ba lee Wurubuae gyan. Mena yoo abɔɔ nenan, ne tale yɔkɔse ɔbɔnsam kpene kamase ken kyaa teelee kei dɔɔ ne.

⁵ Dee mo de yoo abɔɔ ken di anmaaren kamase dɔɔ, te dee bese mo na di kpene kamase ken na koro sen tia Wurubuae nombia nan ne dɔɔ. Dee mo na di agyuenɔse kamase dɔɔ, na ne ke nyii Kristo dei.

⁶ Da te desina da wose nyiaa, akpaa e mo e konɔɔ pou fa Kristo na daa mɔ dee won walan kamase non waa yee denjele don tia Kristo ne denjele.

⁷ Emee dɔɔ e ne kee abɔɔ bo adido adido. Akpaa nolo de gyɔ ɔ konɔɔ nyi ɔ yee Kristo walan e na, kaboena nyi mena walan nonan

waa tɔɔse nyi daa mɔ de yɛɛ Kristo balanwɔ
 ŋgba ŋon nɛ.

⁸ Nyi akpaa ma mo don ken de Gbenjyoo
 Wurubuarɛ be fa man nɛ gyina ma wose adido
 na, be gyae ke yɛɛ man desɛn ya. Nawolo nyi ɔ
 moo ɔ don kenan bo fa daa, na ke yela ε keɛɛdi
 ken ka bee. Mɔna te yɛɛ nyi ka ke wɔɛɛ ŋon bo
 ya.

⁹ Mɔɔ ne gyae ke yɛɛ ŋon ŋgba, mɛɛ mo me
 tɔna kenmarase ŋan bo ŋmaase ŋon nɛ ya.

¹⁰ Nawolo nyi balan baale ne yako nyiaa, me
 tɔna ŋan mɛɛ ŋmarase nɛ dana don, te ŋe man
 nombia mɔ dana yuŋ. Mɔna akpaa man gbagba
 kyaa ε gyan na, me nɔɔ bɛɛ yɛɛ don ya te ma
 kekolosi mɔ yɛɛ yakaa.

¹¹ Kaboena nyi mena balan benan baa gyen
 nyiaa, mena ken de kyaa lem te dɛɛ ŋmarase
 tɔna yelee ŋon nɛ, akpaa de kyaa ε gyan koran
 na mena ke te dɛɛ yɛɛ.

¹² Kegbagba na, dɔɔ gyae dɛɛ tan mo da wose
 maa na balan ban bɛɛ keɛɛ ba wose nɛ ya. ε
 keɛ be diyin nombia. Bɛɛ mo ba wose maa na
 dɔŋa, te bɛɛ mo ba wose keɛɛ na dɔŋa.

¹³ Daa dɔɔ, dɔɔ gyae dɛɛ gyina da wose adido
 gbaa mena ken kaboena nɛ ya. Kpene ken dɔɔ
 dee gyina da wose yena tom ken Wurubuarɛ ba
 mo fa daa nyi dɛɛ yɛɛ, te dɔɔ yɛɛ ke kaa lii
 emɛɛ mɔ gyan nɛ.

¹⁴ Akpaa den te kɔŋ ε gyan ya te dee gyina da
 wose adido na, nafɔ da wose kegyina ken gyae
 ka bese gbaa mena ken kaboena nɛ. Mɔna daa
 yena balan ban dɔɔ tanɔbɛɛ mo Kristo nombia
 kpaakpaa ŋan kɔna ŋon.

¹⁵ Ka te yee kenj nyi dee mo tom kenj baale be yee ne, gyina da wose adido gbaa mena kenj kaboena ne ya. Mɔna de loo gyakaa bo nyi e ka bee e kelɛɛdi man, na tomse ɲan dee yee e man ne ke gyu siaman nideli.

¹⁶ Na dee nyiɲ tale gbaa ɲon gyu yenaase wɔlee mɔ ke yako Kristo nombia kpaakpaa ɲan. Nawolo nyi dɔɔ ne gyae dee mo tom kenj ɲolo be yee ne lee yele ya.

¹⁷ Mɔna kaboena nyi dee yee ɲgba mena kenj Wurubuare nombia aɲmarasenj see ɲan ne yako ne. Be ɲmarasewɔ nyiaa, “Akpaɲ ɲolo ne gyina ɔ wose adido na, kaboena nyi waa gyina ɔ wose adido lee kpene kenj de Gbenjyoo Wurubuare be yee fa e ne dɔɔ.”

¹⁸ Nawolo nyi na walaɲ ɲon ɔ ne kelɛɛ ɔ wose ne te Wurubuare ne lee e do ya, mɔna walaɲ ɲon Wurubuare ne kelɛɛ e ne, te ɔ ne lee e do.

11

Pɔɔl na akereɛ Kristo kpilala banj

¹ Mee waase ɲon nyiaa, akpaɲ nyi me nombia ɲan mee kolosi fa ɲon ne yee diyin nombia ɲa koran na, e nyiɲ konɔɔ fa manj ɲgba mena kenj e ne tanj nyiɲ konɔɔ fa manj ne.

² Mee gyae ɲon lee me konɔɔ man, ɲgba mena kenj Wurubuare ne gyae ɲon ne. Nawolo nyi e yee ɲgba alebu ketenj ɲon ayimeɛ be doo ɔ man ya, te mɔɔ yako see nyi Kristo waagenj te maa mo e fa waa yala ne.

³ Mɔna me wɔe ne lo manj nyi, ɲolo waa beo ɲon na e ka lese ya agyuenj lee Kristo ɔsom kenj

doo, ngba mena keŋ dom ŋon ba mo adao gbɛenɛn man beo Efa gyanŋba gyanŋba keŋ nɛ.

⁴ Nawolo nyi akpaa ŋolo de kɔŋ kaa kolosi Yesu wole ŋolo wose man nombia fa ŋon, lee Yesu ŋon daa be kolosi ɔ wose man nombia fa ŋon nɛ wole na, ε ne nyin konɔɔ lɛɛ ɔtenate nombia do. Te ε bɛɛ gataa na felin woleɛ mo kelɛɛdi kpu na Wurubuare felin ŋon ε be wulaa nyin, na kawola woleɛ na nyeedon nombia ŋan ε be wulaa nyii nɛ ya.

⁵ Mɔɔ ne lɛɛ di mɔ nyi mena balan ban be kpa ban yena Kristo kpilala gbagba nɛ, be man ŋolo kela man ya.

⁶ Nyi akpaa mɔɔ gyeŋ kekolosi ya nɛ, keŋ bɛɛ wolo nyi mɔɔ gyeŋ nombia bo ya. De ta lese mena nombia keŋa pou man wola ŋon lee gbɛɛ kamase man.

⁷ Mena keŋ mɔɔ yɔkɔse ma wose kolosi Wurubuare nombia ŋan fa ŋon lese ŋon yele, te ma te lɛɛ ŋon kolo ya nɛ, me yɛɛ dukum baa?

⁸ Deban keŋ mɛɛ yɛɛ tom ε gyan nɛ, ε tebia Kristotena ban be kyaa yenaase nɛ faa na man abɔɔ te me talewɔ som ŋon. Mena doo maa tale yako nyi, ma moo kaale bo lo be doo na maa tale som ŋon.

⁹ Nawolo nyi deban keŋ me kyaa ε gyan nɛ, ma wose kyan man na, me ta mo kaale kenan lo ε doo ya. Mona de tebia Kristotena ban boɔ lee Masedonia nɛ, kaa faa man abɔɔ ŋan pou mɛɛ gyae nɛ. Mena doo me kyan ma wose, te me gyakaa mɛɛ kyan ma wose nyi, mɔɔ bese kasolo ε doo lee gbɛɛ kamase man ya.

¹⁰ Nombii na anokoare yaa mɛɛ yako ŋon lee

Kristo man nyiaa, ɲolo be kyaa Akaya tɛle kei dɔɔ na waa tale tɔ maɲ gbɛɛ nyi me na gyina ma wose adido lee nombii kei dɔɔ ya.

¹¹ Wonɲ dɔɔ te mɛɛ yako mena nombia kenɲa? Nawolo baa nyi mɔɔ ne gyae ɲon yee? Wurubuare gyeɲ nyi mɛɛ gyae ɲon.

¹² Mena kenɲ mɔɔ wulaa bɛɛ nyi mɔɔ lɛɛ kolo lee ɛ gyan ya nɛ, mena yaa me sɛɛ ma seɲɛɛ. Maa yɛɛ mena na maa nyiɲ mo tɔ ban bee gyina ba wose adido nɛ gbɛɛ. Na bɔɔ nyiɲ gbɛɛ wola ba wose nyi daa na wɔ ne yɛɛ na tom dokolonɲ ya.

¹³ Nawolo nyi mena balanɲ banɲ te yɛɛ Kristo kpilalawɔ ya. Bɛɛ beo balanɲ nyi bɛɛ yɛɛ tom bo fa Wurubuare. Mena balanɲ banɲ na mo be dinɔɔ gbagba weese, na bɛɛ yɛɛ ba wose ɲgba be yɛɛ Kristo kpilalawɔ nɛ.

¹⁴ Be yɛɛ mena na be dana gyakolonɲ ya, nawolo nyi ɔbɔnsam gbagba koranɲ moo ɔ dinɔɔ gbagba weese, te ɔ moo ɔ wose yɛɛ ɲgba Wurubuare kpilale kpaakpaate ɲolo nɛ.

¹⁵ Mena dɔɔ nyi akpaa ɔbɔnsam ɲonanɲ tewulɛɛ mɔ da mo be dinɔɔ weese, te be yɛɛ ba wose ɲgba kpilala ban be gbɛɛneɲ tenɛɛ Wurubuare siaman na, be dana gyakolonɲ ya. Be dinɔɔ kenɲ be dana nɛ, kenɲ te Wurubuare waa kɛɛ na waa mo tɔ wɔ kom wee ɔtomante kenɲ man.

Pɔɔl wose kawola lee diyem kenɲ ɔ be naa dɔɔ

¹⁶ Mɛɛ yako ɲon baa bela nyiaa, ɲolo na yɛɛ wa agyueɲ nyi me yɛɛ diyinɲte e ya. Mɔna akpaa ɛ yɛɛ ya agyueɲ mena na, kenanɲ na ɛ lɛɛ

man ḡgba diyinṡe nε, na maa nyin tale wola ma wose kyomii.

¹⁷ Nombii na anokoare na, mena wose kawola kei te yεε de Gbenḡyoo kegyaebii man yaa mee kolosi ya. Mɔna mee kolosi baa ḡgba diyinṡe nε.

¹⁸ Mena keḡ balan burum na wola ba wose ḡgba mena keḡ tεεle kei dɔɔ balan ne yεε nε dɔɔ, man mɔ maa wola ma wose mena.

¹⁹ Ε kpa ε yεε siakaralabiawɔ, mɔna ε ne nyin konɔɔ kyaa tei ayinṡena.

²⁰ Nyi akpaa ḡolo da besena ḡon yεε ɔ keḡbetibii, yaa ɔ na ḡere ḡon do, yaa ɔ ne kɔ ε nyeeya man di, yaa ɔ ne di gyoori ε dɔɔ, yaa ɔ beε kala ḡon do balan man koran ya na, ε ne nyin konɔɔ lεε ɔtenate do.

²¹ Ε wui dei ḡgba de ta gyem na dεε gyɔ de konɔɔ mo mena nombia keḡa yεε ḡon ya nε. Mɔna kpene kamase keḡ man ḡolo de gyɔ ɔ konɔɔ ɔ na wola ɔ wose na, man mɔ maa tale gyɔ me konɔɔ wola ma wose kpene kenan dɔɔ mena. Mee kolosi baa ḡgba diyinṡe nε.

²² Nyi akpaa mena balan benan kpa be yεε Hiburutenawɔ na, man mɔ me yεε Hiburu baale e. Nyi akpaa be kpa be yεε Iseraetenawɔ na, man mɔ me yεε Iserae baale e. Nyi akpaa be kpa ba lee Aberaham duulun man na, man mɔ ma lee Aberaham duulun man.

²³ Nyi akpaa be kpa be yεε Kristo tewulεεwɔ na, man yεε Kristo tobaale kpaakpaate e kela wɔ. Nawolo nyi me yεε tom na donḡ kela wɔ, te me naa diyem nideli mɔ kela wɔ. Be kyana man tɔ deni agbaatee agbaatee, te ba ḡmeree man dambiise nideli, te be naase man diyem yenḡ yenḡ

wee na wee. E ke yako nyi mee kolosi baa ḡgba walaḡ ḡnon ɔ nyee be doo ya ne, mɔna nombii na anokoare yaa mee yako.

²⁴ Gyudatena ḡmeree maḡ dambiise saonakufukadaale (39) betabonoḡ.

²⁵ Ba moo nyeela dambiise tuku maḡ betabotooro. Wee daale na, be fuḡii maḡ boya yeḡ yeḡ. Me kyaawɔ agbele dinaana man betabotooro keḡ ḡee buḡ maḡ, te epo yela kedi maḡ. Te me kyaawɔ loḡ dɔɔ wee dibiliḡ nelim na ka weese.

²⁶ Me tee gbeneḡ burum, te me naa diyem yeḡ yeḡ lee booneḡ katoḡ, na balan baḡ bee ḡere balan leo ba abɔɔ dekpamkpasare man ne nyiḡmaa man. Me dee Gyudatena, na baḡ ba te yeḡ Gyudatenawɔ ya ne, naase maḡ diyem yeḡ yeḡ. Me naa diyem yeḡ yeḡ donɔɔ dinaana man, na ḡalese man na epo dɔɔ, te me naa diyem balan baḡ bee dii akereḡ nyi be yeḡ Kristotenawɔ ne nyiḡmaa man.

²⁷ Me yeḡ tom nideli keḡ te yeḡ nsendee ya, te me naa diyem mɔ nideli. Me teeɔ weeya burum keḡ mɔɔ ne nyiḡ dosoroḡ gba maa doo ya, te me teeɔ na tanam na loḡboaneḡ. Me teeɔ weeya ḡaale man keḡ mɔɔ ne nyiḡ kolo na kolo gba tina me nɔɔ korakora ya. Me teeɔ na waare keḡ me te nyiḡ kolo kpaakpaate wuu ma wose ya.

²⁸ Nombia keḡa pou wɔle na, Kristotena akpiise ḡan pou nombia ne takaa na maḡ wee kamase.

²⁹ Nawolo nyi, nyi ḡolo keleeḡdi de yɔkɔse na, maḡ mɔ wose te yɔkɔse maḡ. Nyi ḡolo mɔ de

yεε dukum na, me tɔɔ loobia te kyonjii maŋ fa ɔtenate.

³⁰ Nyi akpaa kaboena nyi maa wola ma wose na, maa wola ma wose bo lee abɔɔ ŋan na lese ma keyɔkɔse wola nε bo dɔɔ.

³¹ Wurubuare ŋon ɔ yεε de Gbenjyoo Yesu Wurubuare na ɔ kya e, te ɔ kaboena nyi dεε lese ɔ yele kekpaakekpaa nε, ɔ gyeŋ nyi na dekara yaa mee dii ya.

³² Deban ken me kyaa Damasekuse donɔɔ man nε, walaŋ ŋon ɔ seŋεε gyoo Aretase nawɔɔ man ɔ ne kεε tεεle daale dɔɔ nε lese balan nyiaa, baa deke Damasekuse donɔɔ ken anaanɔɔse ŋan pou na baa nyiŋ kyaŋ maŋ.

³³ Mɔna ba moo maŋ do dokyonolon maŋ, te be tisinaa maŋ ta na nfansere te me nyiŋa gbεε yeu lee tεεle dɔɔ kεere ŋon nyiŋmaa man.

12

Wurubuare kalese nombia ŋale man wola Pɔɔl

¹ Kaboena nyi maa wola ma wose, mɔna ma gyeŋ nyi ma wose kawola kei be dana tɔnɔɔ ya. E yela maa yako ŋon nombia ŋan de Gbenjyoo Yesu Kristo ba lese wola maŋ, na ŋan mɔɔ naa ŋa na me sia fonεε ŋgba doseε man nε.

² Ma gyeŋ Kristobaale ŋolo ken kulutoonen kufu anaara yaa ŋgba Wurubuare be gate e gyu adido adido nε. Nyi ɔ naa ke na ɔ sia fonεε bo o, yaa ke yεε doseε man ke bo na, maŋ ba gyeŋ ya. Wurubuare waagen gyeŋa la.

³ Ma gyeŋ nyi Wurubuare moona mena walaŋ ŋonan gyu adido adido botɔɔ ken bεε baake nyi Paradiso nε. Nyi mena nombia kenja

yεε sia fonεε nombia bo o, ηe yεε dosεε nombia bo o na, maη ba gyeη ya. Wurubuare waageη gyeηa la.

⁴ Nombia ηan walaη ηonaη be nyii botoo ne ηe taη keyako ya, te walaη mo be tale mo o noo yako ηa gba ya.

⁵ Mena doo maa wola ma wose bo mena walaη kei dinoo doo. Mona moo gyae maa wola ma wose lee maη gbagba doo ya. Nyi akpaa maa wola ma wose koran na, maa wola ma wose bo lee aboo ηan na wola ma wose keyokose ne doo bo.

⁶ Nyi akpaa ma wola ma wose na te yεε diyin nombia ηa ya, nawolo nyi nombia ηan moo yako ηon ne yεε ampan. Mona moo gyae maa wola ma wose ya. Nawolo nyi moo ne gyae nyi ηolo ka mo maη maa kela mena keη kaboena ne, lee aboo ηan mee yεε yaa nombia ηan mee kolosi fa ηon ne doo ya.

⁷ Gyakolon nombia dinaana ηan Wurubuare ba lese wola maη ne, nafa ηe gyae ke tale yela ma nyee ka koro maη na maa wola ma wose. Mona Wurubuare beε gyae nyi maa wola ma wose ya, mena doo te o yela woseyooreη daale kaa gyoo maη. Woseyooreη kei yεε ηgba obonsam kpila na o tobaale ηolo nyi waa kηη kaa naase maη diyem ne, na be yele ma nyee ka koro maη gbaa na maa wola ma wose ya.

⁸ Me waase de Gbeηgyoo Yesu betabotooro nyi, waa lese mena woseyooreη kenan lee ma wose man.

⁹ Mona de Gbeηgyoo Yesu beε te o yako maη nyiaa, "Yela me bereε keη moo mo boele neη ne

ke kaboena neŋ. Nawolo nyi n wose keyokose man te nyan kena me doŋ.” Mena doo dana maŋ gyon nyi mee wola ma wose bo lee ma wose keyokose man, na Kristo doŋ keŋ kenyin doo me man.

¹⁰ Mena doo lee Kristo doo ne, wose keyokose man bo o tuubia man bo o, diyem kena man yaa diyem kenaase man yaa kaale man bo koran na, ma wose ne fe man. Nawolo nyi ma wose keyokose man te mee naa Kristo doŋ.

Pɔɔl kayeyee lee Korintotena doo

¹¹ Me ta bese diyin te, mona emee yele la te ma bese diyin te. Emee te kaboena nyi nafa yaa kelee man. Nawolo nyi ma te yee kolo e ma wose doo koran ya na, mo doo balan ban bee baake ba wose nyi be yee Kristo kpilawo ne tee lee gbese kamase man ya.

¹² Aboo nan pou kaboena nyi walan waa yee na kawola nyi o yee Kristo kpilale e ne, Wurubuaere teewo me doo yee na e man. Nan yena gyakolon nombia na woole kalese wola. Te e naa mena keŋ mo nyin konoo sen keŋkeŋ, yee mena aboo keŋa pou.

¹³ Na koba te ma te lee lee e gyan ya na, nafa won te me yee wo fa Kristotena akan ban te ma te yee fa non ya? Yaa keŋ ma te lee koba lee e gyan doo ya, te e ne kolosi mena nombia keŋa? Akpaa mena te doo na, e wui dei.

¹⁴ Ma te desina ma wose nyi maa bese kaa ta e doo betabotoorote. Mo ne gyae nyi me kaa mo ma wose lo e doo ya, nawolo nyi na ya aboo nan e dana ne te mee gyae ya, mona emee

gbagba te mɛɛ gyae. Kegbagba na, na bia ne gyae na abɔɔ see ba lolala ya, mɔna lolala ne gyae na abɔɔ see be bia.

15 Mena dɔɔ dana maŋ gyon̄ nyi maa mo kpene kamase keŋ me dana ne, kpu na me dibilin̄ wɔlɛɛ ε dɔɔ. Nyi akpaa mɛɛ gyae ε nombia nideli na, emɛɛ be gyae maŋ mena yee?

16 Ma gyeŋ nyi ε ke sɛɛ nyiaa, ayi me ta mo kasolo kaa ɲere ɲon ya. Mɔna ε man baale ne yako nyiaa me dana nyansa, mena dɔɔ te ma moo adao gbɛɛneŋ nyin̄ ɲon.

17 Ma moo balan̄ baŋ mɔɔ kpili ε gyan̄ ne dɔɔ di ε nyeeya man?

18 Me waase Tituse nyi waa kɔŋ ε gyan̄ te me kpila Kristobaale ɲolo mɔ kpu na e. Tituse kaa lɛɛ ε nyeeman kolo bo di yaa? Na agyueŋ dokolon̄ te daa na e dana yee? Yaa na gbɛɛ dokolon̄ dɔɔ te daa na e dɔŋ yee?

19 Emɛɛ gyeŋ nyi da seŋɛɛ baa dee tira de nombia keŋa nɔɔ na dee di deŋele? Koa te yeɛ mena ya. Wurubuaɛ ne naa daa nyi Kristo kegyaebii man yaa dee kolosi ne. Me tebia kpaakpaa, lee ε deeli dɔɔ te de kolosi nombia keŋa pou mena ne.

20 Me wɔɛ ne lo maŋ nyi akpaa me kɔŋ ε gyan̄ na, mɔɔ gyae maa naa ɲon nyi ε kyaa ɲgba mena keŋ mɛɛ gyae ne ya, te emɛɛ mɔ be gyae ε kena me dinɔɔ ɲgba mena keŋ ε ne gyae nyi ε kena ke ne ya. Me wɔɛ ne lo maŋ nyi mberem na kale nombia, na sibii na baŋ na yoo nombia na balan̄ kewɔlɛɛ, na wose kawola na nombia nkaraŋkaraŋ keyɛɛ gyae ke doo ε man.

21 Me wœ ne lɔ manj nyi akpaa me kɔŋ bela na, Wurubuare waa yɔkɔse manj ε siaman na me tɔɔ ke kyɔŋii manj lee ε man baale nombiakumεε ŋan bεε yεε, te bɔɔ ne gyae baa kyεεkee lee ŋe man ya ne dɔɔ. Me wœ ne lɔ manj nyi be sεε bεε yεε kafɔŋ na nombia nkaraŋkaraŋ, te bɔɔ ne gyae baa kyεεkee lee be nombiakumεε ŋenaŋ man kɔŋ Wurubuare gyaŋ ya.

13

1 Kei yena betabotoorote ŋgba mεε kɔŋ ε gyaŋ nε. Mεε gyae ε ke tɔɔse nombii kenj doo Wurubuare nombia aŋmarasenj see yenaŋ daale nε nyiaa, “Pena ε ke bu ŋolo fɔɔ na, kaboena nyi yaa nyii lee balan bala, yaa balan batooro nɔɔman nyi nombii kenj yεε ampaŋ.”

2 Ma kekɔŋ ε gyaŋ bolate kenj nε, me wulaa faree balan banj pou bɔɔ yεε nombiakumεε kaalanj nε, na balan akanj banj pou. Debanj kei kenj mɔɔ kyaa ε gyaŋ ya nε, mena yaa me gyakaa mεε faree ŋon nyiaa, akpaa ma bese kɔŋ na, mɔɔ gyae maa mo banj be sεε bεε yεε nombiakumεε nε wose kyεε wɔ ya.

3 Emεε kpa ε ne gyae ε kena nyi Kristo ne tεε la me dɔɔ kolosi nε, ε kena ke. E kena nyi Kristo ba wœ kenj ɔ be gyae waa wɔŋ ε denjele ya. ɔ dana donj ε dɔɔ.

4 Ke yεε ampaŋ nyi be gyɔɔ e mataa ɔpanɔan dɔɔ, ŋgba walanj ŋon ɔ be tanj donj ya nε. Mɔna debokeiman dɔɔ, ɔ te fom lee yenj man te ɔ kyaa Wurubuare donj man. Mena mɔ te daa mɔ be tanj donj ya. Mɔna kenj de doo Kristo man dɔɔ,

Wurubuare don doo de man te de dana dee som non.

⁵ E gyoo e wose man nideli na e ke kee nyi e ne lee Yesu di nideli? Yaa e ba gyeŋ nyi emee na Yesu Kristo yee dokolon yee? Akpaa e ba gyeŋ mena ya na, kenan na e te yale e keeedi man.

⁶ Mee lee di nyi e ka gyeŋ nyi, daa doo da te yala ta da keeedi man ya.

⁷ Dee fane fa Wurubuare nyiaa, o na yeli e ke yee kolo kum ya. Te yee ken nyi balan ke keee daa nyi da te yee daale doo ya, mona akpaa dekon nyi da te yale da keeedi man koran na, dee gyae bo nyi e ke yee nombia nan tenee Wurubuare siaman ne.

⁸ Nawolo nyi doo gyae dee tale lee nombii na anokoare ken wole ya. Ke man te da seŋee deban kamase.

⁹ Nyi akpaa daa de yokose te emee seŋee kenken e keeedi man na, dana daa gyon. Nawolo nyi dee fane bo nyi yaa tale seŋ kenken e keeedi man Wurubuare kegyaebii man.

¹⁰ Mena doo te de kyaa lem na lem te mee nmarase tone kei mee yelee non ne. Kenan na akpaa me kon e gyan na, mo gyae maa mo don ken de Gbenjyoo Yesu be fa man ne kolosi na non akpanyanryan man ya. Nawolo nyi de Gbenjyoo Wurubuare faa man don kei bo, nyi maa mo ky non na e ka bee e keeedi man. O te fa man ke bo nyi maa mo wole non ya.

¹¹ Me tebia, me noowoya oto yena nyiaa, e kyaa nideli. E yase e sia na e ke kyaa nideli kelii oto, na e ke tei nombia nan moo yako non ne. E yee noodokolon na e ke kyaa wosefereŋ man.

Na Wurubuarɛ ɲon ɔ ne gyae balan te ɔ yɛɛ wosefɛɛren Gbenɲyoo e nɛ ke kyaa na ɲon.

¹² Ɛ mo Kristo balan kegyae ken do dɔɲa nɔɔ lee ɛ konɔɔ man.

¹³ Wurubuarɛ balan ban pou be kyaa kebo nɛ na do ɲon nɔɔ.

¹⁴ De Gbenɲyoo Yesu Kristo waa mo ɔ bɛɛɛ boele ɲon, na Wurubuarɛ kegyae ken ke doo ɛ man, na Wurubuarɛ felin ɲon ke yela ɛ ke yɛɛ nɔɔdokolɔɲ.

**WURUBURE NOMBIA KPAAKPAA
NŊŊKEBAKESEE WŊLE**
The New Testament in the Delo language of Ghana:
**WURUBURE NOMBIA KPAAKPAA NŊŊKEBAKESEE
WŊLE**

copyright © 2006 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Delo

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2025-05-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Jun 2026 from source
files dated 17 May 2025

80e9f745-c10c-5e3f-94bb-9d65aa1a1b11